

Висока школа – Академија за уметност
и конзервацију Српске Православне
Цркве, Краља Петра I, бр. 2,
akademijaspc@gmail.com

ТИПОЛОГИЈА КРСНИХ ЗНАМЕЊА СРПСКОМ НАРОДУ

Проф. др Предраг Ристић,
архитекта, проф. емеритус
на Високој школи -
Академији за уметности
и конзервацију СПЦ,
Београд

Проф. Рајко Д. Блажић,
ванредни професор
на Високој школи -
Академији за уметности
и конзервацију СПЦ,
Београд

Црни лептири на нашим гробљима

Убијајући Бога у народу комунизам, је разбио и саму поми сао о Васкрсењу и ис терао народ из Цркве, али су се опет на гробљу морали да се сретну, и они који верују, и они који не ве

рују. Они који су смело веровали знали су како се моли и шта је део њихове молитве, био и јесте, кроз векове. Неверни пак су били разлуђени, место цркве добили су „спомен лопату“ и празне речи пропаганде у трагикомичним посмртним говорима и раздрдане плех музике. Ипак, крвава комунистичка страходржава трудила се да уметнички ублажи и унапреди ове своје основне симболе. После прве фазе соцреалистичких револуционарних херојских споменика које су дириговане, усмераване, страхом од чистки међу уметницима. Можда је највећи преломни културни успех постигао тек после смрти Стаљина 1956. године Богдан Богдановић после конкурса за „споменик“ стрељаним у Јајинцима. Богдановић је стекао признање у иностранству и имао велики утицај уопште на градњу споменика на свим нашим гробљима, и тражио је своје инспирације у неком органском стилу сецесије и

паганским споменицима преисторије. Данас после мале временске дистанце могли бисмо да закључимо да су бројни споменици ББ обележили комунистичку епоху.

Тако се догодило да су верници само кришом на тип комунистичких надгробних споменика стидљиво додали неки крстић. Нажалост такви иначе врло скупи споменици од црног гранита су у облику лептира, без икаквих уметничких вредности. Треба само ући у Београд нишком магистралом и бацити поглед улево и видети на падини миријевско гробље, и сетити се шта ми у нашој ризници гробаља имамо кроз векове и у најсмутније доба. Гробни споменици у Неготинској крајини, наши крајпуташа, па древни споменици око Петрове цркве!

Ми смо покушали да унесемо неку од ових традиција у савремену гробоградњу, са надгробним спомеником Ава Јустину у Ћелијама, и приметили смо да је овај споменик ипак има већ десетине реплика. Слично се догодило и са споменицима у ман. Каони. Мислимо са скромним поносом да је овај спонтани пример добар само за почетак, али да је незавршен, и да га треба поспешити. Замислили смо да треба штампати један прост мали бесплатни проспект достојних решења гробних крстова и поделити га бесплатно свим каменоресцима и у то укључити више аутора вајара, а нарочито нашу Академију, јер сматрамо да је то њена дужност.

Царица Јелена донела још сасвим не иструлео крст са Голготе и технички га учврстила, и то би требало да буде наш сликостољитељ крстова прославе 1700 – годишњице Миланског Едикта.

Др Предраг Ристић, март 2013

Гроб Аве Јустина

Гроб архимандрита Антонија

Гроб архимандрита Антонија

„Овим – побеђуј“

Презентовање ове мале Типологије надгробних крсних знамења произашла је од личног интересовања на тему крсног бележења гробног места, а кроз уметнички рад и скромне покушаје решавања различитих

проблематика треће димензије у црквеној уметности, како би се указало на „зачарану“ путању бесконачног импровизаторства у многим областима, па и у овој.

Задовољство нам је да представимо десет типова надгробних споменика ликовно решених на основу историјске традиције црквених уметника и мајстора са наших простора, кроз векове уназад, али и у нашем времену. Сматрам да су типови примерени времену у којем живимо јер су оригинални, гарантовано квалитетни, постојани, брзе израде и јефтине по цени, а да је ово прави заједнички, архитектонско – вајарски и колегијални резултат заједничког вишегодишњег рада на ову тему.

Крсна знамења ове врсте су, једноставно, супериорна у односу на досадашња опште наметнуто – трговачки прихваћена – мегалитско – гранитно – црно – тужна, решења гробних места, уопште.

Са досадашњим личним искуством обнове гробних места Светог Саве и Светог

Краља Владислава (манастир Милешева 2001– 2003. године), ликовног решења Ћи вота Светог патријарха Максима, Пећка патријаршија, 2006. године, и мноштва приватних ауторских радова до сада, могу безбрижно да изразим своје поверење у оригиналне могућности ове понуде. Сматрамо да је добра, а јефтина инвестиција, квалитетног и реалног решења, да је примерена својој намени, јер ћемо и на овај начин делимично сачувати траг, о нашим оцима и праоцима од генерацијског заборавља, али и потомцима оставити путоказ да кроз овај пример, употребе Крсног знамења за обележавање гробног места, могу осећати како понос припадности једном народу, његовој култури и вери, тако и његовој нади на Васкрсење.

Крсна знамења биће рађена по ката лошки представљеним димензијама и типовима, у мермеру беле боје, а који имају своју симболичну поруку – чистоте, радости и Васкрсења.

Постојаност је загарантована како квалитетом камена, тако и хемијском заштитом од атмосферских утицаја: киселих киша, чађи, маховине, лишајева на које у данашње време велике загађености, ни најотпорнији природни материјали не могу да остану имуни.

Машински и вајарски рад (украшавање), клесање слова, израда и уградња фототографија обавља се у радионици. Монтажа споменика не улазе у цену. И ван каталога могуће је посебно додатно украшавање постојећих типова, а по жељи купца.

Контролу и гаранцију квалитета израде обавља вајар Рајко Д. Блажић, професор Вајарства на Високој школи – Академији за уметности и конзервацију СПЦ.

Израда споменика из ове типологије може се омогућити и бројним радионицама или уметницима потписивањем годишњих уговора како би се контролисао квалитет израде.

Сваке наредне године, ако Бог да, појављиваће се по неколико нових типова крсних знамења, и даље приступачних православним хришћанима Србије, по цени и квалитету.

Ова, „прва Типологија“, појављује се у години прославе 1700. година Миланског Едикта, није њом директно подстакнута, али је временски преклопљена са њом, као резултат вишедеценијског уметничког труда, на тему, увођења каквог – таквог реда у обележавању гробних места, народа који чека Васкрсење, и који се назива – Србима.

Тел и мејл за све информације:

066 800 19 85 : 063 827 0037;

e-mail: rblazic@eml.cc

Рајко Д. Блажић
март 2013

Ћивот Св. Саве Милешево

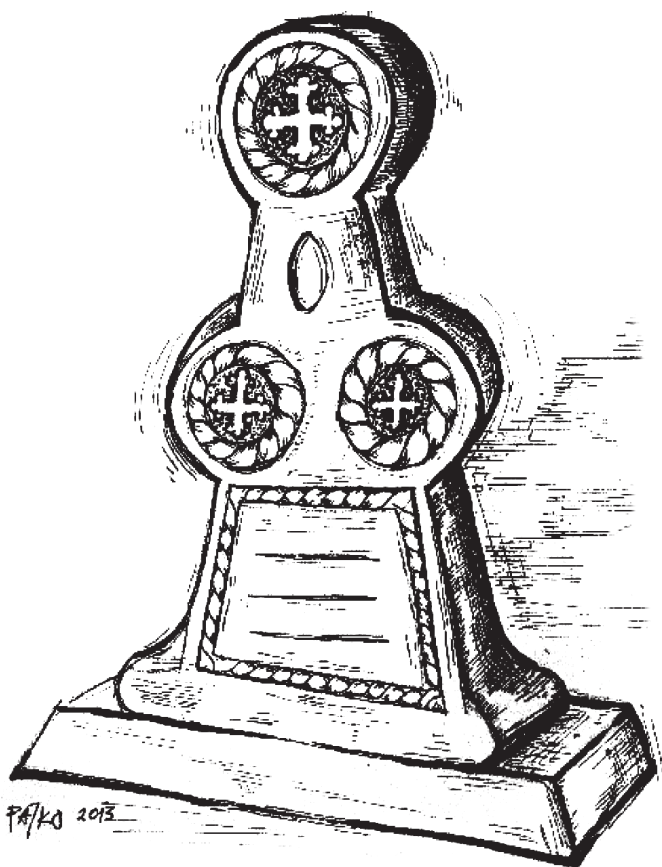

Ћивот Св. Кр. Владислава, Милешево

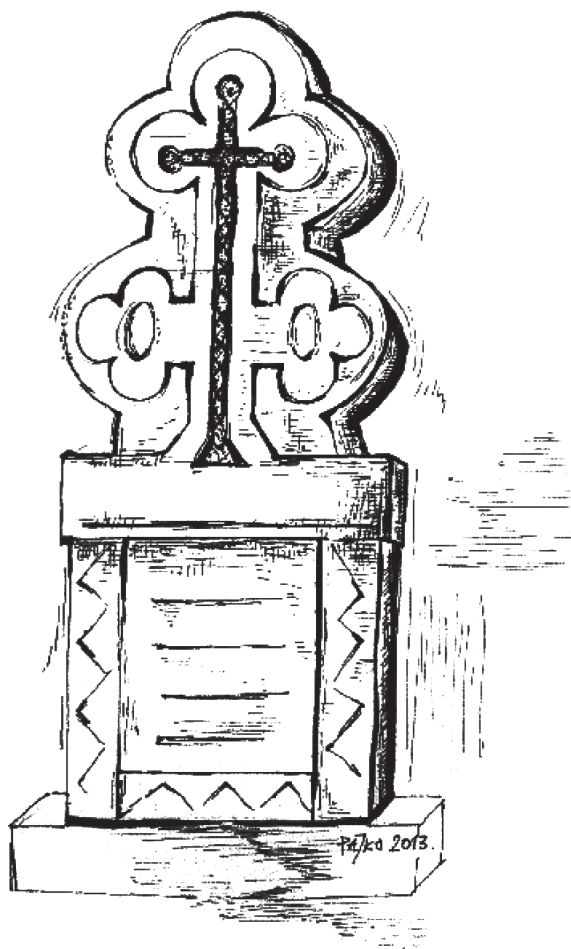
Ћивот Св. Патр. Максима Пећка патријаршија

Тип 1

160x60x10
80x15x20

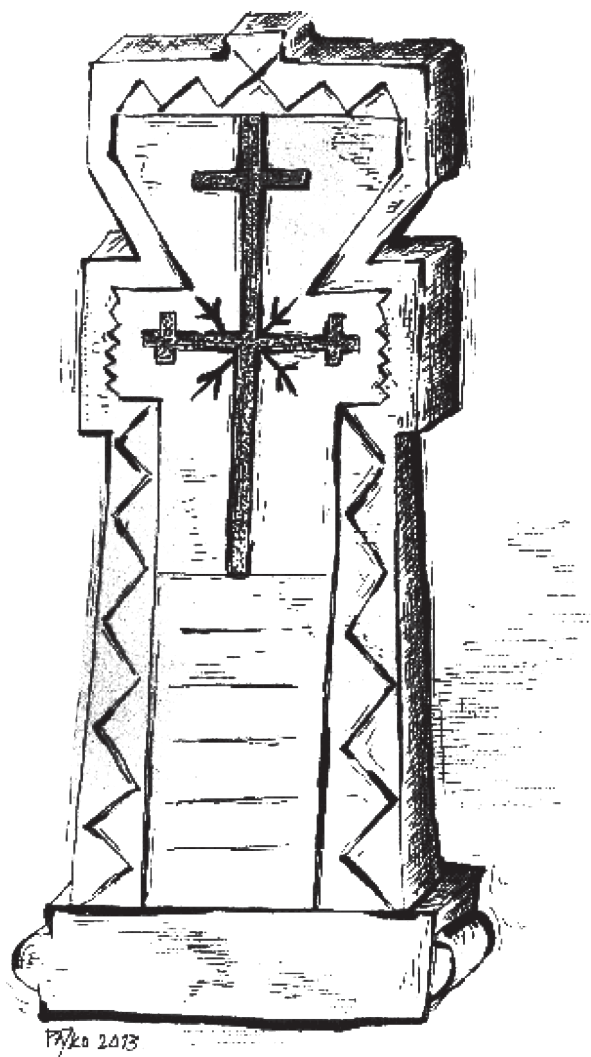
Тип 2

160x60x10

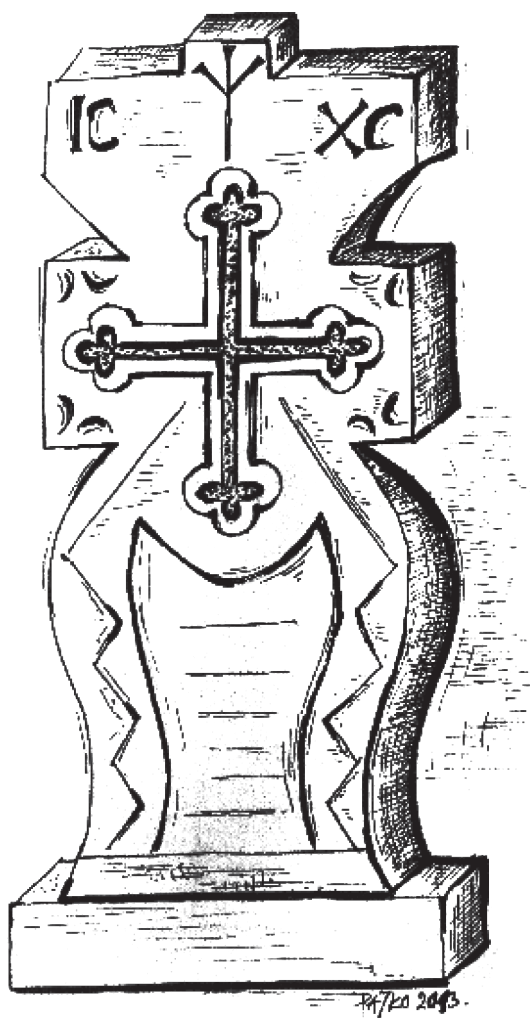
80x20x20

Тип 3

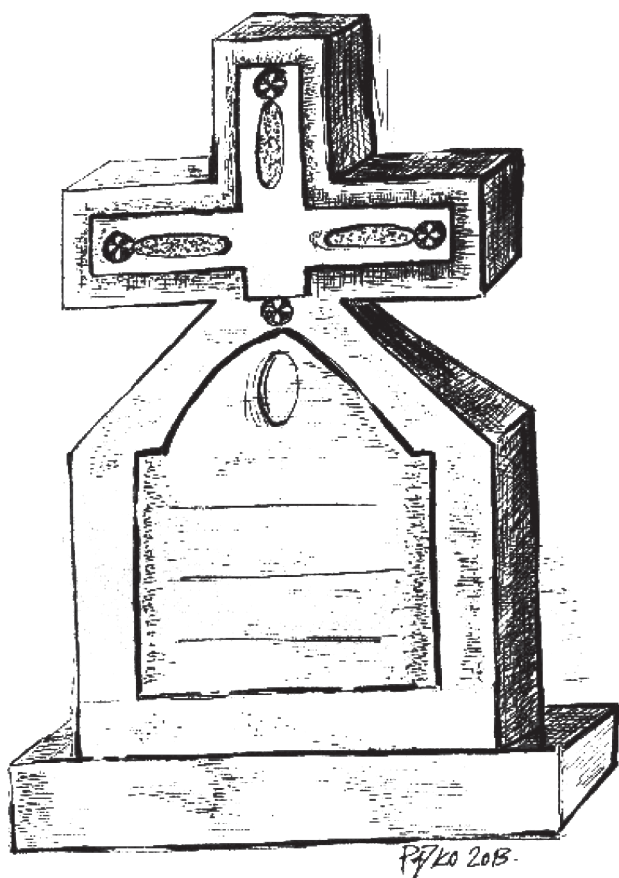
155x60x10
70x20x20

Тип 4

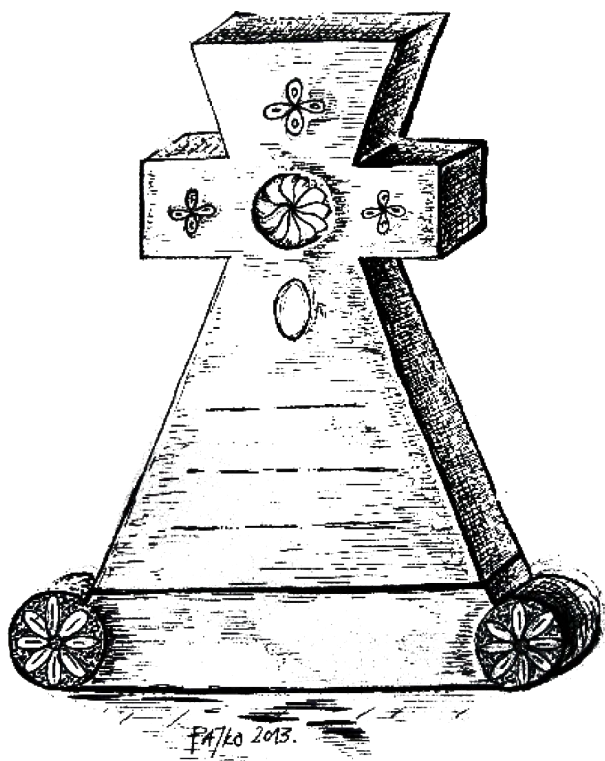
190x80x10
1000x20x20

Тип 5

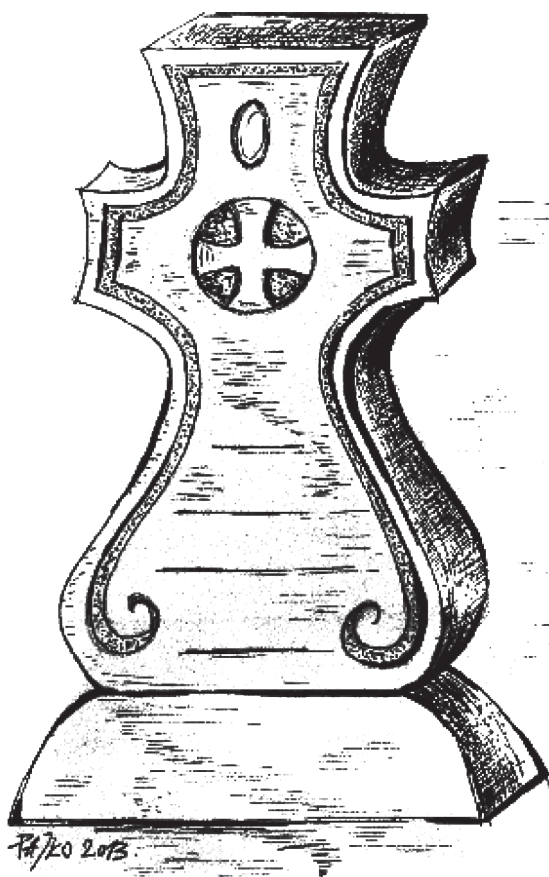
120x70x10
90x15x20

Тип 6

100x70x10
1000x20x20

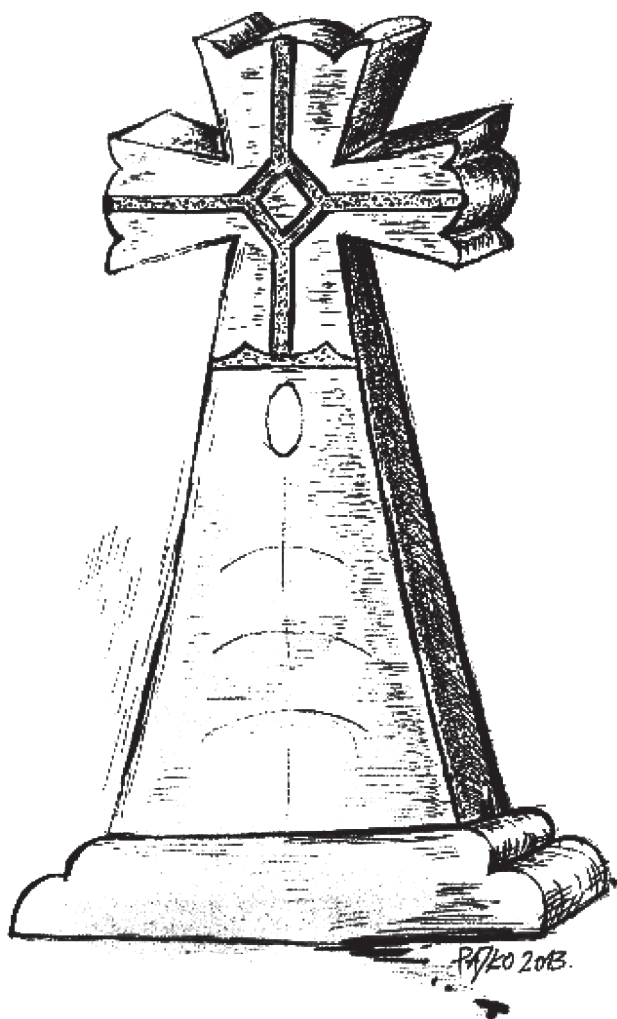
Тип 7

100x60x10

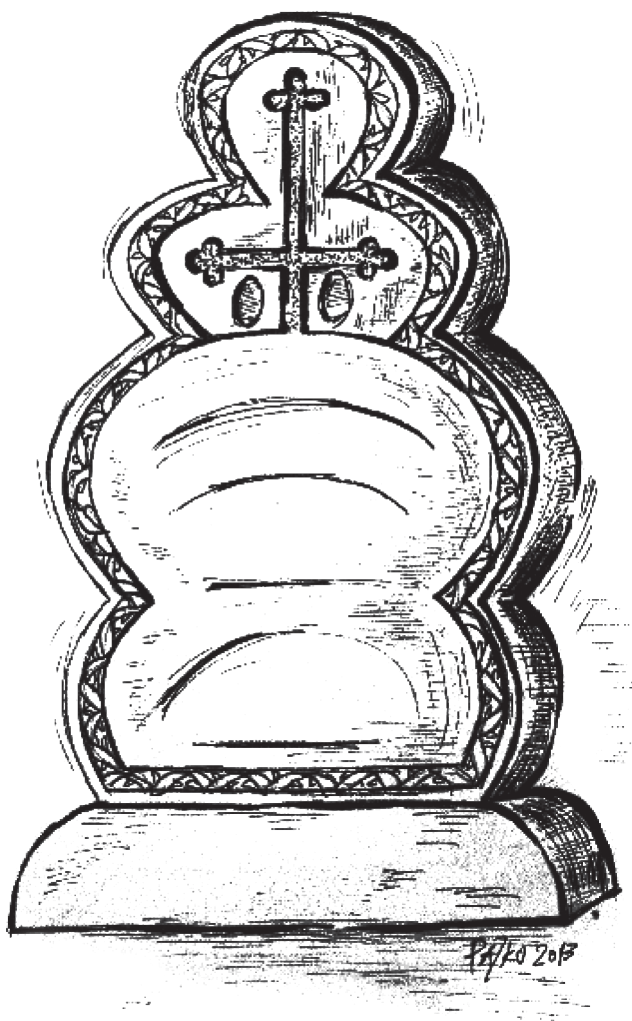
70x20x10

Тип 8

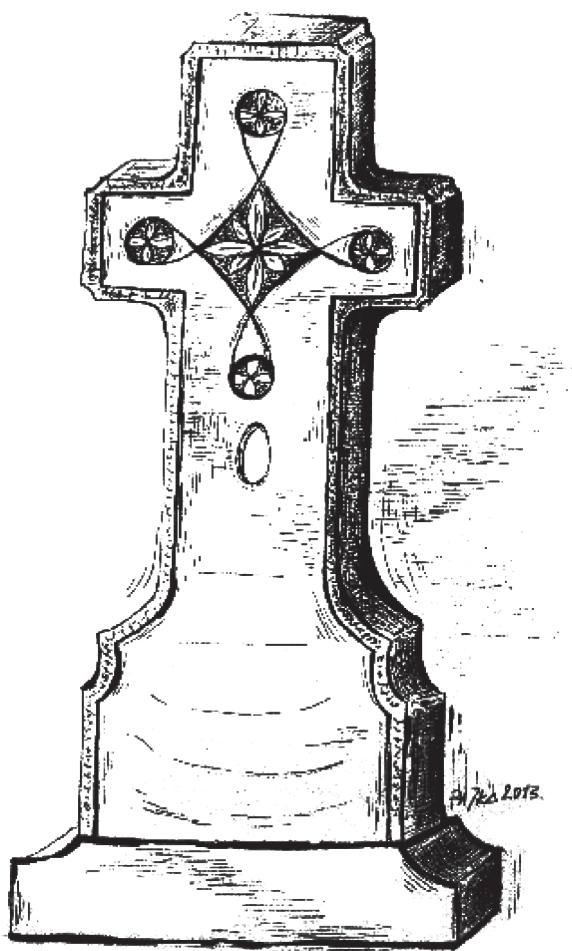
130x60x10
80x20x20

Тип 9

130x80x10
80x80x20

Тип 10

165x65x10
90x20x20

РЕАЛИЗОВАНИ СПОМЕНИЦИ

Бежанијско гробље – Београд

Гробље Лешће – Београд

Манастир Каона

Породична гробница - Цетиње

¶

¶

